

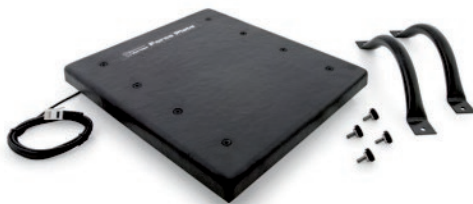
Zákon akce a reakce

Pomůcky

Siloměrná plošina Vernier FP-BTA, madla dodávaná spolu se siloměrem.

Teorie

Cílem tohoto experimentu je ilustrovat 3. Newtonův zákon známý také jako zákon akce a reakce. Ten říká, že působí-li jedno těleso na druhé silou, působí také druhé těleso na první stejně velkou silou opačného směru. Tyto síly společně vznikají a zanikají, ale neruší se, protože každá působí na jiné těleso.

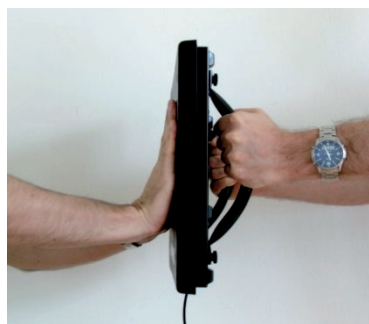
Příprava měření

1. Na zadní stranu siloměrné plošiny FP-BTA přišroubujte kovová madla.
2. Pomocí USB kabelu připojte rozhraní LabQuest Mini k počítači.
3. Do rozhraní LabQuest Mini zapojte siloměrnou plošinu.
4. Spust'te program Logger Lite.

První část experimentu

Nechejte dva žáky tlačit proti sobě: jeden ze žáků uchopí siloměr za madla, druhý se opře z druhé strany (jako na obrázku vpravo). Úkolem žáků je tlačit proti sobě co největší silou. Všimněte si maximálních hodnot, kterých síla dosáhne.

Síly, kterými žáci působí, vůči sobě nejsou akcí a reakcí, protože působí na stejný předmět.

Hypotéza

Nyní se můžete žáků zeptat, co bychom naměřili, kdyby do siloměru tlačil pouze jeden ze žáků, například proti zdi. Typická (ale nesprávná) odpověď bývá, že naměřená síla bude poloviční – je tedy přirozené navázat experimentem, který to vyvrátí.

Druhá část experimentu

Požádejte jednoho z žáků, aby uchopil siloměr za madla a vši silou ho tlačil proti zdi. Sledujte maximální měřené hodnoty.

Ukazuje se, že hodnoty jsou nyní srovnatelné s hodnotami, které byly naměřeny v první části experimentu. To vyvrací nesprávnou žákovskou hypotézu, že síla bude poloviční.

Závěr

Ať už tlačí na siloměr dva žáci proti sobě, nebo jeden žák proti zdi, v obou případech naměříme přibližně stejné hodnoty síly. „Protisílu“, kterou v prvním případě představuje působení druhého žáka, obstarává ve druhém případě (v souladu se 3. Newtonovým zákonem) reakční síla zdi.

Poznámky

- Siloměrná plošina má dva měřicí rozsahy, experiment lze realizovat s libovolným z těchto rozsahů.
- V první a druhé části experimentu samozřejmě nenaměříme zcela identické hodnoty síly s přesností na 1 N, rozhodně však nebude hodnota ve druhé části měření poloviční oproti hodnotě z první části.
- Žáci mají po prvním provedení experimentu tendenci jeho závěrům nedůvěřovat, můžete tedy měření několikrát zopakovat s různými žáky či dvojicemi žáků.
- Zákonem akce a reakce se zabývá také rozšíření experimentu *Vztlaková síla* (www.vernier.cz/kucharka/55).